

บทความวิจัย

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายหรือเหยื่อ อาชญากรรมเนื่องจากคำสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการ

Legal Measures on Protection of Crime Victims' Rights Caused by Non-
prosecution Order of Public Prosecutor

ศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ¹

สุรจภูมิ รังไสย์²

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มุ่งศึกษาคดีอาญาที่รัฐเป็นโจทก์ กรณีพนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ไม่สามารถคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมได้อย่างเหมาะสมเพราะมีความล่าช้า ไม่มีประสิทธิภาพ และกฎหมายไม่บัญญัติให้ชัดเจนที่จะเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมสามารถขอให้องค์กรอัยการทบทวนคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องได้อย่างเหมาะสม ประกอบกับการหาพยานหลักฐานใหม่อันสำคัญไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรง

ผลการศึกษาพบว่า พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 ซึ่งเป็นมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม เนื่องจากคำสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการ มีเนื้อหาไม่ครอบคลุม ครบถ้วน ทำให้การคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมให้มีเนื้อหาที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและในหลายประเทศ

¹ รองผู้บังคับการ กองคดีอาญา สำนักงานกฎหมายและคดี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

² ผู้อำนวยการกองคดีคุ้มครองบริโภค กรมสอบสวนคดีพิเศษ

ผู้วิจัยเห็นว่า ควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังกล่าว และประเทศไทยจะต้องมีมาตรการทางกฎหมายในรูปแบบ “คณะกรรมการการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมอันเนื่องจากรัฐยุติการดำเนินคดีอาญาผู้ต้องหา” เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปรับปรุงระบบการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม เนื่องจากคำสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการให้มีความเหมาะสม เพื่อจะช่วยเหลือกระตือรือร้นในการพัฒนาระบบการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในประเทศไทย ให้มีประสิทธิภาพ และเทียบเท่ามาตรฐานสากล

คำสำคัญ: มาตรการทางกฎหมาย, คุ้มครองสิทธิ, ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม, คำสั่งไม่ฟ้องคดีอาญา, พนักงานอัยการ

ABSTRACT

In Thailand, if a public prosecutor issues a non-prosecution order to any criminal cases filed by the state, it seems that the Criminal Procedure Code has no any appropriate measures to protect the crime victim's rights. In addition to the delay and inefficiency of official responses to victims, vague legislation on the review of non-prosecution orders and no proper government agencies being in charge of discovering new evidence are causes to deteriorate victims' right and opportunity.

Although the Act on the Compensation for Injured Persons and Expenses of and Compensation for the Accused in Criminal Cases B.E. 2544 (2001), the Act on Protection of Witnesses in Criminal Cases B.E.2546 (2003), the Official Information Act B.E.2540 (1997), and the Justice Fund Act B.E.2558 (2015) have contained some clauses regarding the protection of crime victims' rights caused by a non-prosecution order of the public

prosecutor, it is still insufficient by international standards, and as other accountable law enforcement countries.

Thus, it is essential to Thailand to establish “the Committee on Protection of Crime Victims’ Rights Caused by Termination of Public Prosecution against Defendant”. The working functions of the mentioned Committee is expected to solve aforementioned problems. It is also expected to efficiently enhance Thailand’s legal system on the protection of crime victim’s right caused by non-prosecution order of public prosecutor to meet international standards.

Keywords: The Legal Measure, Rights Protection, Victim, Issue a non-prosecution order, Prosecutor

ความนำ

การกระทำความผิดทางอาญาในโลกไม่ว่าจะเป็นอาชญากรรมที่มีความชั่วร้ายในตัวเอง (Mala Inse) อาชญากรรมที่ไม่มีความชั่วร้ายในตัวเอง (Mala Prohibita) ล้วนแต่เป็นการกระทำที่ละเมิดสิทธิของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม³ ในการดำเนินคดีแต่ละประเทศจะมีระบบการดำเนินคดีอาญาหรือการค้นหาข้อเท็จจริงเพื่อพิสูจน์ความผิดของคนร้ายแตกต่างกันไป จากการศึกษาในปัจจุบันพบว่า มีการดำเนินคดีอาญาทั่วโลก

³ “ผู้เสียหาย” หมายความว่า ผู้เสียหาย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และหมายรวมถึงส่วนราชการ องค์กร หรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดอาญาฐานใดฐานหนึ่ง

“เหยื่ออาชญากรรม” หมายถึง ผู้ประสบผลร้าย หรือความเสียหาย ทั้งด้านชีวิต ร่างกาย จิตใจ และทรัพย์สิน อันเนื่องมาจากการละเมิดกฎหมาย ไม่ว่าจะเหยื่ออาชญากรรมนั้นจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล

มี 3 ระบบ⁴ ประกอบไปด้วย การดำเนินคดีอาญาระบบกล่าวหา (Accusatorial System) การดำเนินคดีอาญาระบบไต่สวน (Inquisitorial System) และการดำเนินคดีอาญาระบบผสม (The Mixed System) ซึ่งระบบการดำเนินคดีอาญาดังกล่าวจะมีความเกี่ยวข้องกับระบบการฟ้องคดีอาญา (Prosecution System) เพราะการดำเนินคดีอาญาจะต้องมีการนำตัวคนร้ายหรือผู้กระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลเพื่อที่จะให้องค์การตุลาการพิจารณาความผิดและพิจารณาพิพากษาลงโทษทางอาญาตามกฎหมาย และในปัจจุบันพบว่าระบบการฟ้องคดีมีอยู่ด้วยกัน 3 ระบบ⁵ ประกอบไปด้วย ระบบการฟ้องคดีโดยประชาชน (Popular Prosecution) ระบบการฟ้องคดีโดยเอกชน (Private Prosecution) และระบบการฟ้องคดีโดยรัฐ (State Prosecution) สำหรับประเทศไทยนักกฎหมายมีความเห็นแตกต่างกันว่าระบบการดำเนินการดำเนินคดีอาญาของไทย เป็นระบบการดำเนินคดีในระบบกล่าวหา ระบบไต่สวนหรือระบบผสม และถกเถียงเห็นต่างกันไม่น้อยว่าระบบการฟ้องคดีอาญาจะถือว่าเป็น ระบบการฟ้องคดีโดยประชาชน ระบบการฟ้องคดีโดยเอกชน หรือระบบการฟ้องคดีโดยรัฐในขณะที่ระบบกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของแต่ละประเทศจะมีรูปแบบวิธีพิจารณาความต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับว่าประเทศนั้นๆ ได้รับอิทธิพลแนวความคิดจากระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) หรือระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) เพราะระบบกฎหมายหลัก 2 ระบบนี้จะมีความสัมพันธ์กับรูปแบบของวิธีพิจารณาความอาญาในระบบกล่าวหา และระบบไต่สวนอย่างที่ยากจะแยกออกจากกันได้ เนื่องจาก ระบบกล่าวหาจะเป็นระบบวิธีพิจารณาความอาญาที่ใช้ในกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี ส่วนระบบไต่สวนจะเป็นระบบวิธีพิจารณาความอาญาที่ใช้ในกลุ่มของประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย

⁴ มานะ เผาะช่วย, (2556), ระบบการดำเนินคดีในชั้นเจ้าพนักงาน : ศึกษาเปรียบเทียบระบบประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศส และประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, หน้า 34 - 35.

⁵ คณิต ณ นคร, (2552), ปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญา สะท้อนทิศทางการพัฒนากระบวนการยุติธรรมไทย, กรุงเทพฯ: วิญญูชน, หน้า 47 - 49.

สำหรับประเทศไทยมีรูปแบบที่ค่อนข้างเป็นอัตลักษณ์แบบไทยแท้เพราะระบบกฎหมายที่ใช้มีแนวโน้มไปทางระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) ซึ่งน่าจะใช้ระบบการดำเนินในระบบโต้สวนแต่กลับมีรูปแบบการดำเนินคดีอาญาที่โน้มเอียงไปทางระบบกล่าวหา ในขณะที่รายละเอียดการดำเนินคดีนั้นได้มีการแยกระบบการสอบสวน - ฟ้องร้อง - การพิจารณา ออกจากกันอย่างเด่นชัด กล่าวคือ อำนาจการสืบสวนสอบสวน เป็นของ “พนักงานสอบสวน” ส่วนอำนาจการฟ้องคดีเป็นของ “พนักงานอัยการ” และ “ศาล” เป็นผู้รับผิดชอบในการตัดสินคดี แต่เมื่อพิจารณาอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาคriminal ความอาญาของประเทศไทยในคดีอาญาที่มีใช้ความผิดต่อส่วนตัวแล้ว พนักงานอัยการมีอำนาจเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมได้ก่อนคดีเสร็จเด็ดขาด⁶ และ เมื่อพนักงานอัยการและผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมเป็นโจทก์ร่วมกันหากพนักงานอัยการเห็นว่าผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมจะกระทำให้คดีของพนักงานอัยการเสียหายกฎหมายบัญญัติให้พนักงานอัยการมีอำนาจร้องต่อศาลให้สั่งผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมกระทำหรือละเว้นกระทำการนั้น ๆ ได้⁷ เช่นนี้รูปแบบระบบการฟ้องคดีอาญาของประเทศไทย จึงมีความโน้มเอียงไปทางระบบการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ (State Prosecution) มากที่สุด เนื่องจากกฎหมายวิธีพิจารณาคriminal ความอาญาให้ความสำคัญกับการดำเนินคดีของพนักงานอัยการซึ่งเป็นตัวแทนของรัฐมากกว่าประชาชนหรือเอกชน ขณะเดียวกันรัฐก็ไม่ได้ผูกขาด

⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาคriminal ความอาญา มาตรา 31 “คดีอาญาที่มีใช้ความผิดต่อส่วนตัวซึ่งผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมยื่นฟ้องแล้วพนักงานอัยการจะยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ในระยะใดก่อนคดีเสร็จเด็ดขาดก็ได้”

⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาคriminal ความอาญา มาตรา 32 “เมื่อพนักงานอัยการและผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมเป็นโจทก์ร่วมกัน ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมจะกระทำให้คดีของอัยการเสียหาย โดยกระทำหรือละเว้นกระทำการใด ๆ ในกระบวนการพิจารณาพนักงานอัยการมีอำนาจร้องต่อศาลให้สั่งผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมกระทำหรือละเว้นกระทำการนั้น ๆ ได้”

อำนาจการฟ้องคดีไว้แต่ฝ่ายเดียว กฎหมายยังเปิดโอกาสให้ “ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม” สามารถฟ้องคดีอาญาเองได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28⁸ แต่อำนาจการสืบสวนสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนยังถือเป็นภารกิจของรัฐเด็ดขาดเมื่อสอบสวนเสร็จสิ้น จะต้องส่งเรื่องให้พนักงานอัยการ เพื่อพิจารณาพยานหลักฐาน และเป็นอำนาจเฉพาะของพนักงานอัยการที่จะมีคำสั่งให้นำเรื่องเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลหรือไม่ด้วยการมี “คำสั่งฟ้อง” หรือ “คำสั่งไม่ฟ้อง” หรือ “งดการสอบสวน”

ปัจจุบันการสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาโดยพนักงานอัยการแม้จะมีระบบถ่วงดุลคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการโดยให้ผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค (พนักงานสอบสวนตำรวจ) หรืออธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ (พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ) หรือหัวหน้าพนักงานสอบสวนอื่น ๆ เป็นผู้ถ่วงดุลขั้นหนึ่งก่อน แต่ท้ายที่สุดองค์กรอัยการโดยอัยการสูงสุดจะเป็นผู้ชี้ขาดขั้นสุดท้ายว่าคดีอาญานั้นจะมี “คำสั่งฟ้อง” หรือ “คำสั่งไม่ฟ้อง” ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเมื่อพนักงานอัยการมี “คำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้อง” ผู้ต้องหาแล้วผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมจะได้รับสิทธิถึงเข้าข้อมูลในสำนวนตาม มาตรา 146 วรรคสอง⁹ ดังนี้ (1) พนักงานอัยการจะแจ้งคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องให้ทราบ¹⁰ (2) มีสิทธิร้องขอต่อพนักงานอัยการ เพื่อขอทราบสรุปพยานหลักฐานพร้อมความเห็นของ

⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28 “บุคคลเหล่านี้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาล(1) พนักงานอัยการ (2) ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม”

⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 146 วรรคสอง “เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องแล้ว ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ผู้ต้องหา หรือผู้มีส่วนได้เสียมีสิทธิร้องขอต่อพนักงานอัยการ เพื่อขอทราบสรุปพยานหลักฐานพร้อมความเห็นของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการสั่งคดี ทั้งนี้ ภายในกำหนดอายุความฟ้องร้อง”

¹⁰ ในทางปฏิบัติพนักงานอัยการจะส่งเรื่องให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบดำเนินการแจ้งให้ผู้ร้องทุกข์ทราบ

พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการสังคดีภายในอายุความฟ้องร้อง¹¹ (3) ฟ้องคดีเอง¹² ซึ่งกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันไม่สามารถคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมได้อย่างเหมาะสม เพราะมีความล่าช้า ไม่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากกฎหมายไม่บัญญัติไว้ชัดเจนว่ากำหนดสิทธิให้ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมจะสามารถร้องขอให้องค์กรอัยการทบทวนคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งการหาพยานหลักฐานใหม่อันสำคัญตามมาตรา 147¹³ ไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีรายละเอียดในการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมเนื่องจากคำสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการ ทำให้มีปัญหาต้องปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพเพื่อยกระดับการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมให้เทียบเท่ามาตรฐานสากล

¹¹ ยกตัวอย่าง นาย ก. ถูกทำร้ายเสียชีวิต ภรรยาของ นาย ก. ไปร้องทุกข์กับพนักงานสอบสวนท้องที่ โดยเชื่อว่า นาย เอ. เป็นผู้ทำร้ายทำให้ถึงแก่ความตาย พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว มีความเห็นว่า พยานหลักฐานไม่พอฟังได้ว่า นาย เอ. เป็นคนร้าย จึงมีความเห็น “ควรสั่งไม่ฟ้อง” ส่งสำนวนไปยัง พนักงานอัยการ เพื่อพิจารณา พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องโดยเห็นพ้องกับพนักงานสอบสวน จะส่งเรื่องคืนให้ผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค เพื่อมีเห็นแย้ง หรือไม่แย้งกับคำสั่งของพนักงานอัยการ เมื่อผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาคมีความไม่แย้ง จะถือเป็น “คำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้อง” ภรรยาของ นาย ก.สามารถอาศัย มาตรา 146 วรรคสอง ร้องขอต่อพนักงานอัยการ เพื่อขอทราบสรุปพยานหลักฐานพร้อมความเห็นของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการสังคดีได้

¹² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28 “บุคคลเหล่านี้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาล(1) พนักงานอัยการ(2) ผู้เสียหาย”

¹³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 147 “เมื่อมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีแล้ว ห้ามมิให้มีการสอบสวนเกี่ยวกับบุคคลนั้นในเรื่องเดียวกันนั้นอีก เว้นแต่จะได้พยานหลักฐานใหม่อันสำคัญแก่คดีซึ่งน่าจะทำให้ศาลลงโทษผู้ต้องหานั้นได้”

กระบวนการยุติธรรมทางอาญามีบทบาทสำคัญในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยถือเป็นกลไกหลักในการสร้างความยุติธรรมในสังคมของการปกครองในระบบประชาธิปไตยภายใต้หลักนิติธรรม (Rule of Law) อันถือว่าเป็นกระบวนการปกครองที่ชอบด้วยกฎหมาย (Due Process of Law) ดังนั้น องค์การสหประชาชาติ (UN) ซึ่งเป็นองค์การระหว่างประเทศ ซึ่งมีความมุ่งหมายที่แถลงไว้ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ความร่วมมือในกฎหมายระหว่างประเทศ ความมั่นคงระหว่างประเทศ การพัฒนาเศรษฐกิจ กระบวนการทางสังคม สิทธิมนุษยชน และการบรรลุสันติภาพโลกจึงได้ประกาศเจตนารมณ์ในการร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อกำหนดมาตรฐานกลางที่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมมีความต้องการขั้นต่ำไว้ 4 ด้าน คือ การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม และการได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม การได้รับการชดเชยความเสียหายจากผู้กระทำผิด การได้รับการชดเชยจากรัฐ และการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ที่ได้รับความเสียหาย เมื่อ ค.ศ. 1985 ในชื่อของ “ปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยมิชอบ” (Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power, 1985)

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมเนื่องจากคำสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการของระหว่างประเทศ

ปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ (Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power)

ในระยะหลัง ทั่วโลกมีแนวคิดว่าระบบการดำเนินคดีของกระบวนการยุติธรรมถือว่ารัฐเป็นผู้เสียหายรูปแบบดังกล่าว จึงทำให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมถูกหลงลืมไปในกระบวนการยุติธรรม ถูกละเลย ส่งผลให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิตามสมควร ต่อมา องค์การสหประชาชาติ จึงได้มีการประกาศรับรองสิทธิของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม โดยให้ความสำคัญ เพื่อจะได้นำ

ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมกลับเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมในทุกขั้นตอน โดยมีการออกมาตรการขั้นต้นในการดูแลและคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และได้ประกาศปฏิญญา¹⁴ เมื่อ ค.ศ. 1985¹⁴

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม เนื่องจากคำสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการในต่างประเทศ

กระบวนการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมตามหลักสากล สามารถแบ่งได้ 4 ประการ ได้แก่ สิทธิในการได้รับความคุ้มครองปลอดภัย สิทธิในการได้รับค่าชดเชยความเสียหายจากรัฐ สิทธิได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสม และสิทธิในการได้รับการแจ้งข้อมูลความคืบหน้าในคดี ในประเทศไทยกระบวนการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมยังไม่เป็นไปตามหลักสากล โดยเฉพาะสิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสม และสิทธิในการได้รับการแจ้งข้อมูลความคืบหน้าในคดีในต่างประเทศมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายหรือเหยื่อ

¹⁴ หลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมจากอาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ (Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power) ขององค์การสหประชาชาติ มีรูปแบบการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมเป็นหลักการทั่วไป ดังนี้ 1. ได้รับการปฏิบัติอย่างเห็นอกเห็นใจ เอาใจใส่เรื่องสิทธิศักดิ์ศรีผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม 2. ได้รับการแจ้งกระบวนการสอบสวน 3. ได้รับคำแนะนำในข้อกฎหมายกับการไม่ฟ้องคดีและการตัดสินใจที่อาจทำให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมไม่พอใจ 4. ได้รับทรัพย์สินที่ใช้ในการสอบสวนคืนโดยเร็ว 5. ได้รับทราบกระบวนการพิจารณา สิทธิ และความรับผิดชอบของพยาน 6. ได้รับการปกป้องจากการถูกรบกวน ช่มชู้ จากผู้ต้องหาหรือพยานฝ่ายตรงข้าม 7. สิทธิที่จะไม่เปิดเผยที่อยู่ไม่แสดงตัว เว้นการต่อสู้คดีในการสอบสวน 8. ได้รับการคุ้มครองเมื่อผู้ต้องหาได้รับการประกันตัว 9. ได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับผลการประกันตัว เรือโน้ที่อาจทำให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมถูกระงับคดี 10. ได้รับข้อมูลและความช่วยเหลือในการเตรียมคำให้การที่มีผลกระทบต่อผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม 11. ได้รับการอธิบายผลของการดำเนินคดี คำพิพากษาและการบังคับคดี 12. ได้รับการอธิบายผลการคุ้มครองประพฤติ 13. ได้รับการบอกกล่าวก่อนปล่อยตัวผู้กระทำความผิดจากการควบคุม

อาชญากรรมมีความสมบูรณ์ครบถ้วนตามมาตรฐานสากลที่ควรต้องศึกษา ดังจะกล่าวต่อไป

1. อังกฤษ

รูปแบบการดำเนินคดีสอบสวนฟ้องร้องของประเทศอังกฤษมีระบบการดำเนินคดีที่คล้ายและแตกต่างกับระบบการสอบสวนฟ้องร้องของประเทศไทยในหลายแง่มุมในส่วนที่คล้ายกัน คือ ระบบการดำเนินคดีนั้น กระบวนการดำเนินคดีอาญาชั้นเจ้าพนักงานของประเทศอังกฤษแบ่งแยกการสอบสวนและการฟ้องร้องออกจากกัน เป็นอิสระซึ่งกันและกัน เจ้าพนักงานตำรวจมีหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวน ตรวจค้น จับกุมควบคุม ปล่อยตัวชั่วคราว แต่ในส่วนของ การพิจารณาสำนวนการสอบสวนและการฟ้องคดีเป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการ ในส่วนที่แตกต่างกัน คือ ระบบของประเทศอังกฤษนั้น กระบวนการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนไม่ได้มีอำนาจเพียงฝ่ายเดียว แต่มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการรวบรวมพยานหลักฐาน และมาตรการบังคับในการควบคุม ปล่อยตัวชั่วคราว มีเจ้าพนักงานตำรวจหลายฝ่ายเข้ามาเกี่ยวข้องคอยตรวจสอบซึ่งกันและกันเป็นการป้องกันการทุจริต หรือการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบของพนักงานได้เป็นอย่างดี ในส่วนของประเทศไทย พนักงานสอบสวนเป็นผู้รับผิดชอบในการรวบรวมพยานหลักฐานเพียงฝ่ายเดียวทั้งหมดตั้งแต่รับการรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ ตั้งประเด็นการสอบสวน กำหนดแนวทาง การใช้ดุลพินิจ กระทั่งถึง มีความเห็นทางคดี และขณะเดียวกันระบบการตรวจสอบคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องของพนักงานอัยการระหว่างประเทศไทยกับประเทศอังกฤษ จึงมีความแตกต่างกันด้วย ผู้เขียนมุ่งประสงค์จะแบ่งปันความรู้ในส่วนของการคุ้มครองผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องในอีกแง่มุมที่มีกฎหมายบัญญัติไว้

พระราชบัญญัติความรุนแรงในครอบครัว อาชญากรรมและผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ค.ศ.2004 (Domestic Violence, Crime and Victims Act 2004) ของ

สหราชอาณาจักร¹⁵ ได้มี หลักเกณฑ์การปฏิบัติต่อผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม จากอาชญากรรมกำหนดให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมมีสิทธิที่จะได้รับแจ้งข้อมูล การตัดสินใจในเรื่องการดำเนินคดีกับผู้ต้องสงสัย การปล่อยตัวผู้ต้องสงสัยและการไม่ ดำเนินคดีกับผู้ต้องสงสัยในกรณีที่ไม่มีการดำเนินคดีกับผู้ต้องสงสัย ผู้เสียหายหรือเหยื่อ อาชญากรรมมีสิทธิที่จะทราบเหตุผลที่อยู่เบื้องหลังของการตัดสินใจดังกล่าวตลอดจน ได้รับแจ้งในเรื่องช่องทางที่จะได้รับทราบข้อมูลเพิ่มเติม และช่องทางที่จะเสนอให้มีการ พิจารณาทบทวนการตัดสินใจใหม่อีกครั้งผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมมีสิทธิที่จะ ได้รับการแจ้งข้อมูลในเรื่อง (1) วันเวลาและสถานที่ในการสืบพยานในศาลครั้งแรก (2) สถานที่ที่ผู้ต้องสงสัยได้รับการปล่อยตัวเพื่อที่จะมาขึ้นศาล รวมถึงเงื่อนไขการประกัน และการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ในเงื่อนไขการประกัน โดยต้องได้รับแจ้งจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ ภายใน 5 วันทำการนับแต่วันที่เจ้าหน้าที่ตำรวจรับเรื่องและ หากผู้เสียหายหรือเหยื่อ อาชญากรรมไม่พอใจกับผลการตัดสินใจไม่ดำเนินคดีของเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือพนักงาน อัยการผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมมีสิทธิที่จะร้องขอให้มีการทบทวนการตัดสินใจ ในเรื่องดังกล่าว ทั้งนี้ หน่วยงานอัยการได้จัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมา เพื่อพิจารณาทบทวน เรื่องนี้แล้วและการดำเนินงานของพนักงานอัยการ ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมมีสิทธิ ที่จะได้รับแจ้งข้อมูลพร้อมเหตุผลในเรื่องการไม่ตั้งข้อหาแล้วดำเนินการต่อในอีกทางหนึ่ง การเปลี่ยนแปลงข้อหาการกระทำความผิดที่เป็นสาระสำคัญ การไม่ดำเนินกระบวนการ ทางอาญาใด ๆ อีกต่อไปและการไม่เสนอพยานหลักฐานในการดำเนินกระบวนการทาง อาญาส่วนสำหรับในขั้นตอนก่อนการพิจารณาของศาลนั้น โดยทั่วไปแล้ว หน่วยงานดูแล คุ้มครองพยานจะเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ให้บริการแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ในขั้นนี้ แต่อย่างไรก็ตาม หน่วยงานตำรวจอาจจะเป็นผู้ให้บริการบางส่วนหรือทั้งหมด

¹⁵ สหราชอาณาจักร (United Kingdom) หรือ เรียกชื่ออย่างเป็นทางการว่า สหราชอาณาจักรบริเตนใหญ่และไอร์แลนด์เหนือ (United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland) ทางด้านการปกครองประกอบด้วย อังกฤษ ไอร์แลนด์เหนือ สกอตแลนด์ และเวลส์

แทนก็ได้หากว่าทางเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้นได้ทำหน้าที่ในฐานะเป็นจุดประสานงานกลางสำหรับผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ทั้งนี้ ในขั้นตอนก่อนการพิจารณาของศาลนั้น ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมมีสิทธิต่าง ๆ รวมถึง (1) ได้รับแจ้งผลการพิจารณาเกี่ยวกับการปล่อยตัวแบบมีประกัน พร้อมทั้งเหตุผล ภายใน 5 วันทำการ แต่หากกรณีดังกล่าวเป็นอาชญากรรมร้ายแรง ระยะเวลาแจ้งจะเหลือเพียง 1 วันทำการ (2) ได้รับแจ้งเกี่ยวกับวันเวลาและสถานที่ของการพิพากษาคดีโดยหน่วยงานดูแลคุ้มครองพยานจะต้องแจ้งให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมทราบภายใน 1 วันทำการนับแต่ที่ได้รับทราบจากศาล และ (3) ได้รับแจ้งกรณีการออกหมายจับ และรับทราบผลการรับฟังคำให้การของผู้ต้องสงสัยหากมีการจับกุมตัวได้ โดยหน่วยงานดูแลคุ้มครองพยานจะต้องแจ้งให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมทราบภายใน 5 วันทำการนับแต่ที่ได้รับทราบจากศาล¹⁶ และในกรณีที่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมต้องขึ้นศาลเพื่อให้การหน่วยงานดูแลคุ้มครองพยานจะทำการประเมินความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ที่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมควรจะได้รับ ทั้งนี้ เพื่อที่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมจะสามารถแสดงพยานหลักฐานอย่างดีที่สุดต่อศาล ซึ่งความช่วยเหลือนี้อาจจะรวมถึงการใช้มาตรการพิเศษต่าง ๆ นอกจากนี้ ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมยังมีสิทธิที่จะเดินทางไปศาลก่อนที่จะถึงวันพิพากษาคดี เพื่อทำความคุ้นเคยกับอาคารสถานที่ทำการของศาลและห้องพิพากษาคดี¹⁷

กระบวนการมีคำสั่งไม่ฟ้องและการถ่วงดุลอำนาจการสั่งคดีของพนักงานอัยการในประเทศไทยและในอังกฤษมีส่วนที่เทียบเคียงกันได้ในอนาคตที่ฝ่ายรัฐให้ความสำคัญ

¹⁶ Code of Practice for Victims of Crime, [Online]. Available from: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/476900/code-of-practice-for-victims-of-crime.PDF Retrieved 18 December 2015

¹⁷ สุรวุฒิ รังไสย์, (2560), ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมเนื่องจากคำสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการ, วิทยานิพนธ์ปริญญาตุษย์บัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี, หน้า 100 - 107.

กับผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม โดยในอังกฤษผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม จะมีส่วนร่วมกับผู้พนักงานตั้งแต่เริ่มแรกไม่ว่าจะเป็นการตั้งข้อหาและการรับฟังพยานหลักฐานก่อนชั้นศาล ในกรณีที่ไม่มีคดีกับผู้ต้องสงสัย ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะทราบ เหตุผลที่อยู่เบื้องหลังของการตัดสินใจดังกล่าว การเปลี่ยนแปลงข้อหาการกระทำ ความผิดที่เป็นสาระสำคัญ การไม่ดำเนินกระบวนการทางอาญาใด ๆ และการไม่เสนอพยานหลักฐาน ในการดำเนินกระบวนการทางอาญาเมื่อผู้เสียหายไม่พอใจกับผลการตัดสินใจไม่ดำเนินคดีของเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือพนักงานอัยการผู้เสียหายจะมีสิทธิที่จะร้องขอให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือพนักงานอัยการมีการทบทวนการตัดสินใจ รวมทั้ง ผู้เสียหายจึงมีสิทธิที่จะได้รับแจ้งข้อมูลพร้อมเหตุผลในเรื่องการไม่ตั้งข้อหาแล้วดำเนินการต่อในอีกทางอื่น

2. สหรัฐอเมริกา

สำหรับสหรัฐอเมริกามีกฎหมายว่าด้วยการทดแทนความเสียหายให้แก่เหยื่ออาชญากรรมโดยรัฐและยังมีกฎหมายอีกฉบับคือ Federal Victim Compensation Act 1972 กำหนดไว้รวมทั้งร่างรัฐบัญญัติเป็นแบบมาตรฐานเพื่อให้มลรัฐต่าง ๆ ยึดถือเป็นแบบอย่างในการร่างกฎหมายของตน เรียกว่า “Uniform Crime Reparation Act” และประมวลกฎหมายสหรัฐอเมริกา 18 U.S. Code มาตรา 3771 (Crime Victims’ Rights)¹⁸ ที่ได้บัญญัติเรื่องสิทธิของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมจากอาชญากรรม สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองจากผู้ถูกกล่าวหาอย่างสมเหตุสมผล สิทธิที่จะได้รับแจ้งเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาคดีในศาล การพิจารณาพักการลงโทษ รวมถึงกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาหลบหนี หรือได้รับการปล่อยตัว ที่ถูกต้องและทันเวลา สิทธิที่จะไม่ถูกกีดกันจากกระบวนการพิจารณาคดีในศาล วันแต่จะมีพยานหลักฐานที่ชัดเจนที่แสดงให้เห็นว่า

¹⁸ 18 U.S. Code s 3771 “Crime victims’ rights”, [Online]. Available https://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/3771?qt-us_code_temp_noupdates=0#qt-us_code_tempnoupdates Retrieved 18 December 2015

ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมอาจจะมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเอกสารหรือวัตถุใด ๆ หากผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมได้เข้ารับฟังคำให้การในระหว่างการพิจารณาคดีด้วย สิทธิที่จะถูกรับฟังในกระบวนการพิจารณาในศาลจังหวัด รวมถึงกระบวนการปล่อยตัว รับสารภาพ ลงโทษ หรือการพักการลงโทษสิทธิที่จะได้พูดคุยกับพนักงานอัยการเจ้าของคดีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาให้กลับคืนสู่สภาพเดิมในระยะเวลาที่เหมาะสมสิทธิที่จะได้รับการดำเนินการโดยไม่ล่าช้า สิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรมและได้รับการเคารพในศักดิ์ศรีและความเป็นส่วนตัวสิทธิที่จะได้รับการแจ้งเกี่ยวกับการต่อรองรับคำสารภาพหรือข้อตกลงการเลื่อนการดำเนินคดีสิทธิที่จะได้รับแจ้งสิทธิภายใต้มาตรานี้และบริการอื่น ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตราแห่งพระราชบัญญัติสิทธิผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมและการเยียวยาผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ค.ศ. 1990 มาตรา 503(c)¹⁹

¹⁹ (1) The right to be reasonably protected from the accused.

(2) The right to reasonable, accurate, and timely notice of any public court proceeding, or any parole proceeding, involving the crime or of any release or escape of the accused.

(3) The right not to be excluded from any such public court proceeding, unless the court, after receiving clear and convincing evidence, determines that testimony by the victim would be materially altered if the victim heard other testimony at that proceeding.

(4) The right to be reasonably heard at any public proceeding in the district court involving release, plea, sentencing, or any parole proceeding.

(5) The reasonable right to confer with the attorney for the Government in the case.

(6) The right to full and timely restitution as provided in law.

(7) The right to proceedings free from unreasonable delay.

(8) The right to be treated with fairness and with respect for the victim's dignity and privacy.

พนักงานอัยการของสหรัฐอเมริกา มีอำนาจเริ่มสอบสวนคดีอาญาได้ตั้งแต่ต้น โดยเฉพาะคดีสำคัญ คดีที่มีความรุนแรง บางกรณีอาจมอบตำรวจดำเนินการแทน ขึ้นอยู่ในดุลยพินิจของพนักงานอัยการแต่ที่มาของพนักงานอัยการมีความแตกต่างกับไทยค่อนข้างมากเพราะส่วนใหญ่ที่มาของพนักงานอัยการจะผูกพันกับอำนาจการปกครองในภาพรวม การมีส่วนร่วมของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมนั้น สหรัฐอเมริกาก็กำหนดสิทธิไว้ในกฎหมายชัดเจนดังที่กล่าวมาแล้วซึ่งไม่เหมือนกับไทย

3. สาธารณรัฐฝรั่งเศส

สาธารณรัฐฝรั่งเศสถือว่าเป็นประเทศต้นแบบในกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law System) และมีอิทธิพลสูงด้านความคิดในระบบกฎหมายของประเทศไทยในปัจจุบัน มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมเมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้อง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมมีช่องทางขอให้พิจารณาทบทวน มาตรา 40 - 3 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (Code de procedure penale: CPP) ซึ่งการพิจารณาทบทวนดังกล่าวจะมี 2 รูปแบบ คือ

(1) เป็นการพิจารณาทบทวนโดยผ่านกระบวนการทางกฎหมายในเรื่องการเยียวยา ซึ่งจะกระทำภายในสำนักงานอัยการโดยให้ผู้เสียหายยื่นอุทธรณ์ต่ออัยการสูงสุด โดยหากอัยการสูงสุดเห็นด้วยก็จะออกคำสั่งเป็นหนังสือให้กับพนักงานอัยการเพื่อดำเนินคดีต่อไป (มาตรา 40 - 3 ประกอบมาตรา 36 แห่งประมวลกฎหมายวิธี

(9) The right to be informed in a timely manner of any plea bargain or deferred prosecution agreement.

(10) The right to be informed of the rights under this section and the services described in section 503(c) of the Victims' Rights and Restitution Act of 1990 (42 U.S.C. 10607(c))

พิจารณาความอาญา)²⁰ แต่หากอัยการสูงสุดไม่เห็นด้วยก็จะจำหน่ายเรื่องและแจ้งให้ผู้ร้องขอทราบ และหากผู้ร้องขอตั้งกล่าวมิใช่เป็นผู้เสียหายก็จะมีช่องทางอื่นที่จะเปิดโอกาสให้มี การพิจารณาทบทวนได้อีก

(2) เป็นการให้สิทธิแก่ผู้เสียหายที่จะริเริ่มการดำเนินคดีโดยร้องขอต่อศาล ซึ่งก็จะขึ้นอยู่กับเงื่อนไขที่ว่าคดีดังกล่าวนั้นเป็นอาชญากรรมร้ายแรงในระดับใด²¹

ในกรณีแรก หากคดีดังกล่าว เป็นคดีความผิดเล็กน้อย หรือความผิดลหุโทษ ผู้เสียหายสามารถที่จะยื่นฟ้องร้องต่อศาลได้โดยตรงหากปรากฏข้อเท็จจริงจากการสืบสวนที่เพียงพอ และจากพยานหลักฐานที่รวบรวมมา สามารถพิสูจน์ความผิด

²⁰ **Article 40-3** CPP provides the right of the injured party and other persons filing a criminal complaint to lodge a complaint against the public prosecutor's decision not to prosecute (*procureur de la République*) with the general prosecutor (*procureurgénéral*). If the general prosecutor responds to the complaint he must issue a written procedure instruction to the public prosecutor in which he may order instituting the proceedings that have been dismissed as well as taking certain investigatory actions that he deems expedient (Article 40-3 in relation to Article 36 CCP). If, on the other hand, he does not agree to the request raised in the complaint, he must dismiss it as unfounded and notify this fact to the person filing it. In that case the legal means for the person filing a complaint who is not at the same time the injured party are exhausted; there is no other additional possibility of review.

²¹ **Article 40-3** CPP Another type of review is the specific right of the injured party to independently institute a criminal prosecution and institute criminal proceedings before a court. In this context the injured party may, depending on how serious the criminal offence is, act as an authorised prosecutor by summons (*citation directe*) or by filing a criminal complaint with a compensation request to an investigating judge (*plainte avec constitution de partie civile*).

ของผู้ถูกกล่าวหาได้²² ซึ่งรูปแบบการพิจารณาบทหนักค่าสิ่งไม่พ้องของพนักงานอัยการในกรณีนี้ จะรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพสำหรับผู้เสียหาย เนื่องจากผู้เสียหายจะมีโอกาสได้แถลงต่อศาลโดยตรงและการพิจารณาคดีในส่วนที่เกี่ยวข้องก็จะได้รับการดำเนินการในเวลาอันสั้น อย่างไรก็ตาม เพื่อเป็นการป้องกันมิให้ผู้เสียหายใช้โอกาสดังกล่าว หรือมีวัตถุประสงค์ที่มีขอบแอบแฝง ซึ่งจะก่อให้เกิดภาวะแก่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยไม่จำเป็น กฎหมายจึงได้บัญญัติให้ผู้เสียหายมีภาระหน้าที่ที่ต้องกระทำ คือ จะต้องมีการวางเงินล่วงหน้าเพื่อเป็นหลักประกันสำหรับจ่ายเป็นค่าปรับในกรณีที่ปรากฏว่าผู้เสียหายมีการดำเนินคดีโดยมีวัตถุประสงค์ที่มีขอบแอบแฝง หรือมีการประวิงคดีให้ล่าช้า (มาตรา 392-1(3) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)²³ โดยจำนวนเงินที่ต้องวางเป็นหลักประกันนั้นจะขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของศาลและฐานะทางการเงินของผู้เสียหาย นอกจากนี้ ผู้เสียหายยังต้องแบกรับความเสี่ยงในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาอาจจะดำเนินคดีกับผู้เสียหายในข้อหาที่มีการกล่าวหาที่นำไปสู่การตั้งข้อหาอันเป็นเท็จตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 - 10²⁴

²² T.P. Marguery, **Unity and Diversity of the Public Prosecution Services in Europe: A Study of the Czech, Dutch, French and Polish Systems**, 2008, p.81.

²³ **Article 392-1(3) CCP** In order to prevent the injured party from taking this opportunity lightly and instituting a malicious prosecution which would unnecessarily burden the criminal justice system, the legislation provides for the duty of the injured party to make, by the decision of the court and according to his financial capacity, an advance payment (cautionnement) as security for a procedural fine if, during the procedure, malicious prosecution by the injured party is established, or if by his procedural disposition the proceedings.

²⁴ **Article 226-10 Code pénal**, hereinafter: CP, A prosecution, the injured party takes the risk that the accused who has been acquitted institutes criminal proceedings against him for bringing false criminal charges.

ในกรณีที่สอง ผู้เสียหายอาจจะริเริ่มให้มีการดำเนินคดีโดยการยื่นเอกสารการร้องทุกข์กล่าวโทษ หรือรายงานอาชญากรรมไปพร้อมกับคำร้องขอค่าทดแทนความเสียหายต่อศาล ซึ่งกระบวนการดำเนินคดีในลักษณะดังกล่าวนี้ เป็นภาระหน้าที่ที่ต้องดำเนินการในกรณีอาชญากรรมร้ายแรง หรือเป็นทางเลือกที่จะดำเนินการในกรณีที่เป็นความผิดลหุโทษ ซึ่งข้อสันนิษฐานเบื้องต้นในการดำเนินการวิธีนี้ คือ ผู้เสียหายได้ร้องทุกข์กล่าวโทษ และพนักงานอัยการได้มีคำสั่งไม่ดำเนินคดี หรือ ยุติคดี หรือไม่ได้ตัดสินใจใด ๆ ภายใน 3 เดือนนับแต่วันที่มีการร้องทุกข์กล่าวโทษ และก่อนที่จะอนุญาตให้ผู้เสียหายริเริ่มกระบวนการทางอาญาใด ๆ ผู้พิพากษาจะต้องส่งประเด็นที่ผู้เสียหายกล่าวอ้างไปให้พนักงานอัยการเพื่อพิจารณาตอบกลับ (มาตรา 86(1) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)²⁵

หากพนักงานอัยการเห็นว่า ข้อกล่าวอ้างดังกล่าวไม่มีมูลซึ่งก่อนที่จะพนักงานอัยการจะตอบกลับนั้น พนักงานอัยการอาจจะร้องขอให้ศาลทำการไต่สวนตรวจสอบและมีหมายเรียกให้ผู้เสียหายเปิดเผยข้อมูลและพยานหลักฐานที่เป็นเหตุผลสนับสนุนให้มีการดำเนินคดีในทางอาญา (มาตรา 86(3) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)²⁶ นอกจากนี้ ในการตอบกลับของพนักงานอัยการที่มีถึงศาลนั้น พนักงานอัยการสามารถที่จะระบุข้อเสนอแนะว่าศาลควรที่จะยกคำร้องขอดังกล่าวหากพิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีไม่ครบองค์ประกอบตามกฎหมายที่จะดำเนินคดี ตัวอย่างเช่น การกระทำที่ถูกตั้งข้อหาผู้ถูกกล่าวหา นั้นมิได้เป็นความผิดในทางอาญา (มาตรา 86(4)

²⁵ **Article 86(1)** CPP. Before allowing the injured party to institute criminal proceedings, an investigating judge must serve the injured party's claim on the public prosecutor to respond.

²⁶ **Article 86(3)** CPP. If the public prosecutor deems the claim to be unfounded, before responding he may request that the investigating judge examines and summons the injured party to uncover information and evidence justifying the initiation of criminal proceedings.

แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา) โดยในท้ายที่สุดแล้วศาลอาจจะตัดสินใจให้ดำเนินคดีหากพบว่า การร้องขอดังกล่าวของผู้เสียหายนั้นชอบด้วยกฎหมาย หรือศาลอาจจะให้ยุติเรื่องหากพิจารณาเห็นว่า กรณีดังกล่าวไม่ครบองค์ประกอบตามกฎหมายที่จะดำเนินคดีหลังจากที่ศาลตัดสินใจให้มีการดำเนินคดีต่อไป และผู้เสียหายได้มีการนำเงินมาวางล่วงหน้าเพื่อเป็นหลักประกันแล้ว ศาลจะต้องเปิดการสืบสวนสอบสวนและดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อให้ความจริงปรากฏชัดเพื่อที่จะนำไปสู่การตัดสินใจในขั้นตอนต่อไปคือ จะตั้งข้อกล่าวหาหรือจะยุติการดำเนินกระบวนการทางอาญา หากศาลพิจารณาแล้วเห็นว่า พยานหลักฐานไม่เพียงพอที่จะยืนยันว่าผู้ถูกกล่าวหาได้อาศัยความผิดทางอาญา ศาลก็อาจจะสั่งให้ยุติการดำเนินกระบวนการทางอาญา ซึ่งในกรณีนี้ผู้เสียหายก็ต้องแบกรับความเสี่ยงในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาอาจจะดำเนินคดีกับผู้เสียหายในข้อหาที่มีการกล่าวหาที่นำไปสู่การตั้งข้อหาอันเป็นเท็จด้วย²⁷

4. สาธารณรัฐโครเอเชีย

ตาม ประมวลกฎหมายพิจารณาความอาญาของสาธารณรัฐโครเอเชีย (The Croatian Code on Criminal Procedure หรือ Zakonokaznenompostupku: ZKP) มีกลไกทบทวนการตัดสินใจไม่ดำเนินคดีของพนักงานอัยการในรูปแบบของ Subsidiary Prosecutor เพื่อเป็นการถ่วงดุลและแก้ไขปัญหาเรื่องการผูกขาดอำนาจในการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ ซึ่งหากพนักงานอัยการพบว่ากรณีดังกล่าวไม่มีมูลเพียงพอที่จะริเริ่มการดำเนินคดีอาญา บทบาทหน้าที่ในการดำเนินคดีของพนักงานอัยการในกรณีดังกล่าวก็อาจจะถูกแทนที่โดยผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมซึ่งจะทำหน้าที่เป็น

²⁷ Article 86(4) CPP. The district prosecutor may only send the investigating judge submissions not to investigate where the facts of the case cannot lead to a lawful prosecution for reasons relating to the right to prosecute, or where, if the facts were shown to exist, they would not amount to any criminal offence. Where the investigating judge decides otherwise, he must make a reasoned order.

Subsidiary Prosecutor (มาตรา 2 (3) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)²⁸ โดยพนักงานอัยการมีภาระหน้าที่ที่จะต้องแจ้งให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมทราบ ภายใน 8 วัน นับแต่วันที่จำหน่ายการดำเนินคดีทางอาญา หรือมีคำสั่งไม่ดำเนินคดีอาญา เนื่องจากไม่มีมูลเพียงพอที่จะริเริ่มการดำเนินคดี นอกจากนี้ พนักงานอัยการจะต้องแจ้งให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมทราบเกี่ยวกับกระบวนการต่าง ๆ ที่กำลังดำเนินอยู่ เพื่อให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมทราบถึงสิทธิ และจะต้องอนุญาตให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมคู่สำนวนคดี ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมจึงได้รับการก่อตั้งสิทธิ (ภายในระยะเวลา 8 วันที่ได้รับแจ้งเรื่องดังกล่าว) ที่จะทำการตัดสินใจว่า ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมประสงค์ที่จะริเริ่มหรือให้มีการดำเนินคดีต่อเนื่องไปหรือไม่ สิทธิของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมที่จะริเริ่มหรือดำเนินคดีต่อเนื่องไปนี้ จะปรากฏอยู่ในขั้นตอนของกระบวนการขั้นต้นในทางกฎหมาย กระบวนการกล่าวหา กระบวนการพิจารณาทบทวนโดยศาล และกระบวนการรับฟังพยาน ดังนั้น การเข้าดำเนินคดีแทนที่พนักงานอัยการจะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับขั้นตอนของกระบวนการทางอาญาที่เป็นอยู่ ณ ขณะนั้นประกอบด้วย โดยขั้นตอนของกระบวนการขั้นต้นในทางกฎหมาย ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมจะเข้าแทนที่การดำเนินคดีโดยยื่นเรื่องขอให้ทำการสอบสวนหรือยื่นเรื่องขอให้ทำการสืบสวนโดยศาล ขณะเดียวกันการที่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมจะเข้าแทนที่พนักงานอัยการได้หรือไม่จึงขึ้นอยู่กับพิจารณาทบทวนโดยศาล และเนื่องจากหน้าที่ของ Subsidiary Prosecutor ถูกสร้างขึ้นเพื่อควบคุมหลักความชอบด้วยกฎหมายในการดำเนินคดีโดยพนักงานอัยการ เมื่อมีการร้องขอจากผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ศาลจึงต้องตัดสินใจว่ามีมูลที่มีเหตุอันควรเชื่อว่ามีบุคคล

²⁸ **Article 2(3) ZKP.** In accordance therewith, the public prosecutor is bound to institute criminal proceedings when there is reasonable suspicion that a certain person committed an offence which is subject to public prosecution and when there are no legal obstacles to the prosecution of that person

คนหนึ่งกระทำความผิดอาญา และมีอุปสรรคหรือปัญหาใด ๆ ในการดำเนินกระบวนการทางอาญากับบุคคลดังกล่าวหรือไม่ และการที่รัฐได้อนุญาตให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมเข้าทำหน้าที่แทนพนักงานอัยการนั้น มิได้หมายความว่ารัฐยกเว้นสิทธิของตนที่จะลงโทษผู้กระทำความผิด นั่นคือ สิทธิของ Subsidiary Prosecutor นั้นมิใช่เป็นสิทธิส่วนบุคคลในการที่จะลงโทษผู้กระทำความผิด

ขั้นตอนของกระบวนการขั้นต้นในทางกฎหมาย ผู้เสียหายจะเข้าแทนที่การดำเนินคดีโดยยื่นเรื่องขอให้ทำการสอบสวน (มาตรา 213 (1) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)²⁹ หรือยื่นเรื่องขอให้ทำการสืบสวนโดยศาล (มาตรา 225 (1) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)³⁰ ในความเป็นจริงแล้ว หากผู้เสียหายเข้าดำเนินคดีแทนอัยการผู้ถอนคำฟ้องแบบเบ็ดเสร็จ ผู้เสียหายสามารถใช้ข้อกล่าวหาที่ได้มีการหยิบยกขึ้นมาแล้ว แต่หากผู้เสียหายไม่ใช่ข้อกล่าวหาที่ได้มีการหยิบยกขึ้นมาแล้วและมีการตั้งข้อหาใหม่ คำฟ้องใหม่นี้จะต้องถูกพิจารณาทบทวนโดยคณะลูกขุนที่ทำหน้าที่ตรวจคำฟ้อง หากพนักงานอัยการจำหน่ายคดีในชั้นของการรับฟังยานผู้เสียหายจะมีภาระหน้าที่ที่จะต้องแถลงโดยพลันว่า ผู้เสียหายต้องการที่จะเข้าดำเนินคดีแทนที่พนักงานอัยการหรือไม่

²⁹ **Article 213 (1) ZKP.** The investigating judge shall discontinue an investigation by a ruling when the State Attorney in the course of the investigation or after its conclusion declares that he is desisting from the prosecution. The investigating judge shall within the term of eight days notify the injured person of the discontinuance of the investigation (Article 55).

³⁰ **Article 225 (1) ZKP.** The search of a dwelling shall include the search of one or more rooms used by a person as his/her home as well as rooms connected with these premises by the same purpose of usage.

อย่างไรก็ตาม การที่ผู้เสียหายได้แสดงความประสงค์อย่างเป็นทางการว่า ต้องการที่จะให้มีการริเริ่มดำเนินคดีหรือเข้าดำเนินคดีแทนที่พนักงานอัยการนั้น มิได้หมายความว่า ผู้เสียหายจะได้รับมอบให้ทำหน้าที่เป็น Subsidiary Prosecutor แต่การที่ผู้เสียหายจะได้รับมอบให้ทำหน้าที่เป็น Subsidiary Prosecutor หรือไม่จะขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของศาลเท่านั้น ซึ่งศาลจะเป็นผู้ทำหน้าที่อนุญาตให้ผู้เสียหายเข้าทำหน้าที่ดำเนินคดีแทนพนักงานอัยการโดยผู้เสียหายจะกลายเป็นทนายความผู้ได้รับมอบอำนาจในการดำเนินคดีอาญา การที่ผู้เสียหายจะเข้าแทนที่พนักงานอัยการได้หรือไม่จึงขึ้นอยู่กับ การพิจารณาบททวนโดยศาลและเนื่องจากหน้าที่ของ Subsidiary Prosecutor ถูกสร้างขึ้นเพื่อควบคุมหลักความชอบด้วยกฎหมายในการดำเนินคดีโดยพนักงานอัยการ เมื่อมีการร้องขอจากผู้เสียหาย ศาลจึงต้องตัดสินว่า มีมูลที่มีเหตุอันควรเชื่อว่า มีบุคคลคนหนึ่งกระทำความผิดอาญา และมีอุปสรรคหรือปัญหาใด ๆ ในการดำเนินกระบวนการทางอาญากับบุคคลดังกล่าวหรือไม่ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการป้องกันมิให้มีการดำเนินคดีแบบมีวัตถุประสงค์อื่นที่มีขอบแอมแปงอยู่หรือเป็นการแก้แค้นส่วนตัวหลังจากที่ผู้เสียหายได้เข้าทำหน้าที่ดำเนินคดีแทนพนักงานอัยการแล้ว ผู้กระทำความผิดก็จะถูกดำเนินคดี อย่างไรก็ตาม การดำเนินคดีดังกล่าวของผู้เสียหายนี้มิใช่เป็นการดำเนินคดีส่วนบุคคลในนามของผู้เสียหาย หรือมิใช่เป็นสิทธิส่วนบุคคลที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดแต่เป็นกรณีที่รัฐได้โอนเรื่องดังกล่าวมายังผู้เสียหายเนื่องจากมีความผิดพลาดในการประเมินองค์ประกอบของคดีโดยเจ้าหน้าที่ และเห็นว่าผู้เสียหายเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา³¹

ดังนั้น เมื่อผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมเข้าทำหน้าที่ดำเนินคดีทางอาญาแทนพนักงานอัยการ ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมจะไม่สามารถนำแต่ประโยชน์ส่วน

³¹ Article 58 (2) ZKP. In proceedings conducted upon the request of the subsidiary prosecutor, the State Attorney shall be entitled to assume and to represent the prosecution prior to the conclusion of the trial.

ตนมาเป็นแนวทางในการดำเนินคดีเนื่องจากกฎหมายได้บัญญัติข้อจำกัดต่างๆ สำหรับการเข้าดำเนินคดีแทนที่พนักงานอัยการ ซึ่งข้อจำกัดเหล่านั้นได้แก่ (1) จะต้องมีการพิจารณาทบทวนโดยศาลก่อนที่จะอนุญาตให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมเข้าทำหน้าที่แทนที่พนักงานอัยการ และ (2) การเข้าทำหน้าที่แทนที่พนักงานอัยการ จะต้องเป็นกรณีที่เป็นไปเพื่อส่วนรวมอันมีเหตุเนื่องมาจากพนักงานอัยการมีการพิจารณาประเมินองค์ประกอบคดีผิดพลาด ซึ่งศาลก็จะทำหน้าที่พิจารณาทบทวนการบังคับใช้กฎหมายในเรื่องประโยชน์ส่วนตัวของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมที่เป็นไปในทิศทางเดียวกับประโยชน์ส่วนรวม³²

5. ประเทศญี่ปุ่น

ปัจจุบันประเทศญี่ปุ่น ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับพระราชบัญญัติว่าด้วยหลักพื้นฐานในการคุ้มครองผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมจากอาชญากรรม (The Fundamental Act on the Protection of Victims of Crime) โดยกำหนดให้พนักงานอัยการต้องพึงปฏิบัติ กล่าวคือ ปัจจุบัน หน่วยงานอัยการมีที่ปรึกษาและสายด่วนสำหรับผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมจากอาชญากรรม ทั้งนี้ ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมอาจจะสอบถามเกี่ยวกับความคืบหน้าในการดำเนินคดีอาญาและกระบวนการขั้นตอนในการร้องขอเอกสารจากศาล นอกจากนี้ หน่วยงานอัยการต้องแจ้งข้อมูลผลการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินคดี รายละเอียดของข้อหา ตลอดจนความคืบหน้าในการดำเนินคดีในชั้นศาล ให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมทราบและหากพนักงานอัยการตัดสินใจที่จะไม่ตั้งข้อหา ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมสามารถที่จะอุทธรณ์การตัดสินใจต่อคณะกรรมการวินิจฉัยทบทวนเกี่ยวกับการดำเนินคดี ซึ่งกฎหมายที่มีการแก้ไขในปี

³² Article 149 (3) ZKP. If the votes are divided into more than two opinions so that none has the necessary majority, the issues shall be separated and the voting repeated until a majority is reached. If in such a manner a majority is not reached, the decision shall be rendered by adding the votes most favourable for the defendant to the votes less favourable for him until a required majority is reached.

พ.ศ. 2549 นั้น อนุญาตให้คู่สมรสตามกฎหมาย และสมาชิกในครอบครัว สามารถที่จะยื่นอุทธรณ์ดังกล่าวแทนผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมที่ได้เสียชีวิตไปแล้วได้³³ ทั้งนี้พระราชบัญญัติว่าด้วยคณะกรรมการวินิจฉัยทบทวนการดำเนินคดี พ.ศ. 2549 ได้บัญญัติให้คำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยทบทวนเกี่ยวกับการดำเนินคดีมีผลผูกพันในทางกฎหมาย ดังนั้น หากคณะกรรมการวินิจฉัยทบทวนเกี่ยวกับการดำเนินคดีดังกล่าวมีคำวินิจฉัยว่า พนักงานอัยการควรที่จะตั้งข้อหาแต่พนักงานอัยการมิได้ปฏิบัติตามคณะกรรมการวินิจฉัยทบทวนเกี่ยวกับการดำเนินคดี จะต้องพิจารณาทบทวนการตัดสินใจดังกล่าวของพนักงานอัยการอีกครั้งและสามารถที่จะมีคำวินิจฉัยยืนยันว่า พนักงานอัยการจะต้องดำเนินการตั้งข้อหา จากนั้น ศาลก็จะดำเนินการแต่งตั้งผู้ที่เป็นทนายความเอกชนให้ทำหน้าที่เสมือนเป็นพนักงานอัยการ เพื่อทำหน้าที่ตั้งข้อหาผู้ต้องสงสัยการเข้าถึงข้อมูลการพิจารณาคดีที่ได้รับการปรับปรุงเช่นกัน หากพนักงานอัยการมีการตั้งข้อหาและผู้ถูกกล่าวหาถูกดำเนินคดีผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมมีสิทธิที่จะเข้าถึงข้อมูลสำนวนคดีของศาล และหากพนักงานอัยการตัดสินใจที่จะไม่ดำเนินคดี ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมก็อาจจะได้รับอนุญาตให้เข้าถึงข้อมูลในสำนวนคดีของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อใช้ในการฟ้องร้องคดีแพ่งได้ ซึ่งกรณีพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องตามกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการวินิจฉัยทบทวนเกี่ยวกับการดำเนินคดี (Prosecution Committee Act หรือ Prosecution Review Board Act) ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม สามารถยื่นคำร้องขอให้มีการทบทวนต่อคณะกรรมการวินิจฉัยทบทวนเกี่ยวกับการดำเนินคดีในพื้นที่ได้ ความเห็นไม่ให้ทบทวนเป็นที่สุด แต่หากเห็นว่าควรทบทวนจะถูกส่งไปยังศาลแขวงเพื่อพิจารณาและศาลจะทำหน้าที่ในการเป็นผู้แต่งตั้งทนายความ (เอกชน) เข้าดำเนินการแทนพนักงานอัยการต่อไป กฎหมายจะกำหนดให้ทนายความทำหน้าที่เหมือนพนักงานอัยการแต่การดำเนินคดีของทนายความเอกชนดังกล่าวจะต้องดำเนินคดีตามมติของคณะกรรมการวินิจฉัยทบทวนเกี่ยวกับการดำเนินคดี

³³ Prosecution Committee Act or Prosecution Review Board Act.

และนายความเอกชนจะได้รับค่าตอบแทนตามที่คณะกรรมการวินิจฉัยทบทวนเกี่ยวกับการดำเนินคดี

สาระสำคัญของกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการวินิจฉัยทบทวนเกี่ยวกับการดำเนินคดีมีบทบัญญัติที่สำคัญให้มีคณะกรรมการวินิจฉัยทบทวนเกี่ยวกับการดำเนินคดี (Committee for Inquest of Prosecution หรือ Prosecution Review Board)³⁴ อย่างน้อยหนึ่งคณะในทุกเขตอำนาจของศาลแขวง สำหรับสถานที่ตั้งนั้นให้เป็นไปตามคำสั่งของคณะรัฐมนตรี³⁵ องค์ประกอบของคณะกรรมการวินิจฉัยทบทวนเกี่ยวกับการดำเนินคดี ให้เป็นไปตามคำสั่งที่คณะรัฐมนตรีกำหนด และการปฏิบัติงานของคณะกรรมการวินิจฉัยทบทวนเกี่ยวกับการดำเนินคดีนั้น ให้มีอำนาจดำเนินการโดยอิสระไม่ขึ้นกับหน่วยงานใด³⁶ คณะลูกขุนที่ทำหน้าที่วินิจฉัยทบทวนเกี่ยวกับการดำเนินคดี (Prosecution Jury) แต่ละชุด จะประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 11 คน ซึ่งสุ่มเลือกขึ้นมาจากรายชื่อของประชาชนที่มีสิทธิ์ลงทะเบียนเลือกตั้งในเขตพื้นที่นั้น ๆ³⁷

³⁴ Prosecution Committee Act or Prosecution Review Board Act. The Act on Committee for Inquest of Prosecution (Act No. 147 of 1948) amended by the Act for Partial Amendment of the Code of Criminal Procedure, etc. (Act No. 62 of 2004) (<http://www.japaneselawtranslation.go.jp/law/detail/?id=363&vm=&re=>)

³⁵ **Article 1** Prosecution Committee Act In order to achieve the proper to reflect the will of the people relates to the execution of the prosecution right, put the prosecution Committee on the location of the District Court and District Court branch specified by a Cabinet Order. However, (1) it must be placed at least the one within the jurisdiction of each district court. (2) Prosecution Committee name and jurisdiction of, shall be specified by a Cabinet Order.

³⁶ **Article 3** Prosecution Committee Act Prosecution Committee, perform their authority independently.

³⁷ **Article 4** Prosecution Committee Act Prosecution Board, to organize this Prosecution jury of eleven that were selected by lot from among those having a

กรณียื่นเรื่องขอให้วินิจฉัยทบทวน ของกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการวินิจฉัยทบทวนเกี่ยวกับการดำเนินคดี (Prosecution Committee Act หรือ Prosecution Review Board Act)³⁸ เมื่อบุคคลตามที่กฎหมายกำหนดไม่พอใจกับคำสั่งไม่ดำเนินคดีของพนักงานอัยการ สามารถที่จะยื่นเรื่องต่อคณะกรรมการวินิจฉัยทบทวนเกี่ยวกับการดำเนินคดีที่มีเขตอำนาจครอบคลุมสำนักงานอัยการพื้นที่นั้น ๆ เพื่อขอให้พิจารณาทบทวนคำสั่งไม่ดำเนินคดีของพนักงานอัยการ³⁹ คำร้องขอให้มีการพิจารณาทบทวนตรวจสอบคำสั่งไม่ดำเนินคดีของพนักงานอัยการจะต้องทำเป็นหนังสือ และจะต้องระบุเหตุผลที่ชัดเจน⁴⁰ และหากที่ประชุมคณะกรรมการวินิจฉัยทบทวนเกี่ยวกับการดำเนินคดีได้ลงมติว่า เห็นพ้องด้วยกับคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ ห้ามมิให้มีการยื่นเรื่องร้องขอในกรณีเดียวกันนี้อีก⁴¹ เมื่อมีการร้องขอจากคณะกรรมการวินิจฉัยทบทวนเกี่ยวกับการ

member of the House of Representatives of the right to vote in the jurisdiction of the prosecution Committee.

³⁸ **Act on Prosecution Committee Act** , <http://law.egov.go.jp/htmldata/S23/S23HO147.html>

³⁹ **Article 30** Prosecution Committee Act The persons listed in the second, paragraph, when there is dissatisfied with the disposition not to institute a prosecution of the prosecutor, petition for review of spruce of the disposal to the prosecution Committee that has jurisdiction over the location of the Public Prosecutor's Office, which belongs to the prosecutor it can be a to. However, Article 16 (iv) Court Act incident, as well as prescribed in the Act on Prohibition of Private Monopolization and Maintenance of Fair Trade for the case pertaining to crime in violation of the provisions of, shall not apply.

⁴⁰ **Article 31** Prosecution Committee Act Allegations of examination, in writing, shall be and clearly the reason for the complaint.

⁴¹ **Article 32** Prosecution Committee Act When voting has been filed by the prosecution examination meeting relates to spruce of the disposition not to institute a prosecution

ดำเนินคดี พนักงานอัยการอาจจะส่งมอบเอกสารที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ในการวินิจฉัย ตรวจสอบ หรืออาจจะเข้าร่วมการประชุมกับคณะกรรมการวินิจฉัยทบทวนเกี่ยวกับการดำเนินคดีเพื่อแสดงความเห็นของตนต่อที่ประชุมคณะกรรมการฯ ก็ได้⁴² คณะกรรมการวินิจฉัยทบทวนเกี่ยวกับการดำเนินคดี อาจจะสอบถามข้อมูล ขอรายงานหรือเอกสารที่จำเป็นจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน⁴³ และเมื่อคณะกรรมการวินิจฉัยทบทวนเกี่ยวกับการดำเนินคดี ได้ลงมติให้มีการดำเนินคดี เอกสารรับรองผลการลงมติดังกล่าวจะถูกส่งต่อไปที่ศาลแขวงที่มีเขตอำนาจ หลังจากนั้น ศาลจะทำการพิจารณาและดำเนินการแต่งตั้งผู้ที่เป็นทนายความเอกชนให้ทำหน้าที่เสมือนเป็นพนักงานอัยการเพื่อทำหน้าที่ดำเนินคดีดังกล่าวต่อไป และทนายความเอกชนดังกล่าวจะได้รับค่าตอบแทนตามที่กำหนดไว้ในคำสั่งของคณะรัฐมนตรี ทั้งนี้ ทนายความเอกชนจะต้องดำเนินคดีตามมติของคณะกรรมการวินิจฉัยทบทวนฯ เว้นแต่เป็นกรณีที่ต้องสงสัยได้เสียชีวิตไปแล้ว หรือเข้าเหตุกรณีอื่นตามที่กฎหมายกำหนด⁴⁴

of the prosecutor, it is not possible to further the allegations of examination for the same incident.

⁴² **Article 35** Prosecution Committee Act Prosecutor may, when there is a request of the prosecution Committee, to submit the necessary materials to the examination, or must state an opinion to attend the meeting.

⁴³ **Article 36** Prosecution Committee Act Prosecution Committee, it is possible to obtain the reports on matters necessary for the inquiry in public offices or public or private organizations.

⁴⁴ **Article 41** Prosecution Committee Act In the case where the prosecution Committee was voting of Article 39 five-paragraph (1), upon receipt of the authenticated copy of the preceding article of the voting statement has been filed, the public prosecutor, promptly, to the voting in reference on, after examining whether or not to prosecuted, filed a prosecution about the incident relating to the voting, or does not pose this must be a disposition. (2) in the case where the prosecution Committee was voting of Article

ประเทศญี่ปุ่นใช้หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐเต็มระบบ กล่าวคือ พนักงานอัยการเท่านั้นที่มีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาลได้สำหรับประชาชน หรือผู้เสียหายไม่มีอำนาจในการฟ้องคดีอาญาด้วยตนเองพนักงานอัยการญี่ปุ่น จึงผูกขาดอำนาจในการฟ้องคดีอาญามาช้านาน การดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการญี่ปุ่นนั้นมีอำนาจตั้งแต่เริ่มการสอบสวน ฟ้องร้องและบังคับคดี ซึ่งแตกต่างกับประเทศไทยที่พนักงานอัยการไม่มีอำนาจเริ่มคดีเองได้ ข้อโดดเด่นของประเทศญี่ปุ่นที่ควรนำมาเทียบเคียงปรับใช้ให้เหมาะสม คือ ปัจจุบันประเทศญี่ปุ่นได้ปรับระบบการผูกขาดอำนาจดังกล่าว โดยบัญญัติพระราชบัญญัติว่าด้วยหลักพื้นฐานในการคุ้มครองผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมจากอาชญากรรม โดยบัญญัติให้เมื่อบุคคลตามที่กฎหมายกำหนดไม่พอใจกับคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการญี่ปุ่น สามารถที่จะยื่นเรื่องต่อคณะกรรมการวินิจฉัยทบทวนเกี่ยวกับการดำเนินคดีเพื่อขอให้พิจารณาทบทวนคำสั่งไม่ดำเนินคดีของพนักงานอัยการญี่ปุ่นได้ จึงถือเป็นนวัตกรรมทางกฎหมายในการส่งเสริมการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมเนื่องจากคำสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการที่น่าสนใจ

กฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมเนื่องจากคำสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการในประเทศไทย

1. การคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมเนื่องจากคำสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

แม้ประเทศไทยจะเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมสามารถฟ้องคดีอาญาเองได้โดยรัฐไม่จำกัดสิทธิ แต่การบังคับสิทธิด้วยการฟ้องคดีโดยผู้เสียหายหรือ

39 of the five paragraph paragraph, upon receipt of the authenticated copy of the preceding article of the voting statement has been filed, the public prosecutor, promptly, the voting by reference to, on reviewing the propriety of the disposition not to institute the prosecution, filed a prosecution about the incident relating to the voting, or which must be a disposition not to institute.

เหยื่ออาชญากรรมศาลต้องไต่สวนมูลฟ้องก่อน ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมต้องแสวงหาพยานหลักฐานและรวบรวมพยานหลักฐานด้วยตนเอง รัฐผลักระให้เป็นหน้าที่ของ “ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม” เพราะรัฐถือว่าได้ทำหน้าที่ของรัฐเสร็จสิ้นแล้ว แต่รัฐไม่ผูกขาดอำนาจในการฟ้องคดีอาญา เนื่องจากผู้เสียหายยังคงมีสิทธิในการเลือกฟ้องคดีอาญาเองได้ ตาม มาตรา 28 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมต้องลงทุน ลงแรงในการรวบรวมพยานหลักฐานใหม่ด้วยตนเอง ฝ่ายรัฐไม่รับรองอีก⁴⁵ การได้รับทราบสรุปพยานหลักฐานพร้อมความเห็นของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการไม่เพียงพอที่จะทำให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมไปบังคับตามสิทธิด้วยตนเองได้ มีปัญหาในข้อกฎหมายในความไม่ชัดเจนที่จะอนุญาตให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมคัดถ่ายสำเนาสำนวน เอกสารหลักฐานหรือ บรรดาเอกสารใด ๆ ในสำนวนทั้งสิ้น แต่หากผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมไปบังคับตามสิทธิของกฎหมายแล้วหากประสงค์ขออำนาจศาลเรียกพยานเอกสารซึ่งอาจใช้เวลาานาน และต้องภายหลังจากที่ศาลประทับฟ้องแล้ว เอกสารหรือพยานหลักฐานใด ๆ แม้จะเป็นของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมนำส่งพนักงานสอบสวนก็ตาม ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของสำนวนการสอบสวน⁴⁶ ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมไม่สามารถขอคืนได้เนื่องจากกฎหมายไม่ได้บัญญัติไว้ พยานหลักฐานของฝ่ายรัฐที่ได้ดำเนินการรวบรวมไปแล้ว ก็จะถูกจัดเก็บอยู่กับฝ่ายรัฐไม่มีการเผยแพร่

⁴⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28 “บุคคลเหล่านี้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาล(1) พนักงานอัยการ (2) ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม”

⁴⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 146 “ให้แจ้งคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีให้ผู้ต้องหาและผู้ร้องทุกข์ทราบถ้าผู้ต้องหาถูกควบคุมหรือขังอยู่ ให้จัดการปล่อยตัวไปหรือขอให้ศาลปล่อยแล้วแต่กรณี

เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องแล้วผู้เสียหายผู้ต้องหาหรือผู้มีส่วนได้เสียมีสิทธิร้องขอต่อพนักงานอัยการเพื่อขอทราบสรุปพยานหลักฐานพร้อมความเห็นของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการสั่งคดี ทั้งนี้ ภายในกำหนดอายุความฟ้องร้อง”

เพราะเป็นความลับในสำนวนการสอบสวน หากนำเผยแพร่จะถือว่าทำให้การบังคับใช้กฎหมายเสื่อมประสิทธิภาพ⁴⁷ กฎหมายห้ามพนักงานสอบสวนหรือหน่วยงานของรัฐทำการสอบสวนเกี่ยวกับบุคคลนั้นในเรื่องเดียวกันนั้นอีก เว้นแต่จะได้พยานหลักฐานใหม่อันสำคัญแก่คดี⁴⁸ ซึ่งน่าจะทำให้ศาลลงโทษผู้ต้องหาได้ในทางปฏิบัติจึงไม่มีหน่วยงานใดจะหยิบยกขึ้นมาเพราะไม่ชัดเจนว่า อำนาจในการหยิบยกคดีขึ้นมาว่าใหม่เป็นอำนาจของพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการ ที่จะเป็นผู้เริ่มคดี ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม แม้จะมีขีดความสามารถในการสืบสวนหาพยานหลักฐานใหม่เองได้ เช่น จ้างนักสืบเอกชน หรือ สืบหาข้อมูลด้วยตนเอง แต่กฎหมายก็ไม่เปิดช่องให้ทำได้ ส่งผลให้การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานในคดีอาญาโดยประชาชนไม่มีประสิทธิภาพ เพราะงานด้านการสืบสวนสอบสวนยังสงวนไว้เป็นของรัฐเท่านั้น เมื่อมีการร้องขอหรือพินคตีมาสอบสวนใหม่ ทางปฏิบัติเป็นไปได้น้อยมากที่หน่วยงานของรัฐ หรือหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวน จะรื้อฟื้นเรื่องมาสอบสวนใหม่ ระบบกฎหมายในปัจจุบันทำให้รัฐผลักระงับให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมเป็นผู้ทำการแสวงหาข้อเท็จจริงหรือรวบรวมพยานหลักฐานเอง เพื่อนำไปฟ้องคดีต่อศาลที่มีอำนาจชำระคดีตามกฎหมาย โดยรัฐไม่ช่วยเหลือ ความเสียหายจึงตกเป็นของ “ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม”

⁴⁷ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มาตรา 15 “ข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจมีคำสั่งมิให้เปิดเผยก็ได้ โดยคำนึงถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐ ประโยชน์สาธารณะ และประโยชน์ของเอกชนที่เกี่ยวข้องประกอบกัน

(2) การเปิดเผยจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายเสื่อมประสิทธิภาพ หรือไม่อาจสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ ไม่ว่าจะเกี่ยวกับการฟ้องคดี การป้องกัน การปราบปราม การทดสอบ การตรวจสอบ หรือการรู้แหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสารหรือไม่ก็ตาม”

⁴⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 147 “เมื่อมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีแล้ว ห้ามมิให้มีการสอบสวนเกี่ยวกับบุคคลนั้นในเรื่องเดียวกันนั้นอีก เว้นแต่จะได้พยานหลักฐานใหม่อันสำคัญแก่คดี ซึ่งน่าจะทำให้ศาลลงโทษผู้ต้องหานั้นได้”

2. การคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมเนื่องจากคำสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544

ประเทศไทยได้พัฒนาหลักการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญามากขึ้นตามลำดับ เพื่อให้เป็นไปตามหลักสากลที่ได้รับการรับรองไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ซึ่งได้ตราเป็นกฎหมายในชื่อพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 โดยหลักการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาตามมาตรฐานสากล⁴⁹ ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมจะมีสิทธิที่สำคัญ 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 สิทธิในการมีส่วนร่วมกับคดี สิทธิได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสม สิทธิได้รับแจ้งข้อมูลความคืบหน้าในคดี สิทธิป้องกันกระทำความผิดซ้ำ และส่วนที่ 2 สิทธิได้รับการเยียวยาความเสียหายจากรัฐ ซึ่งบทบัญญัติของพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ได้กำหนดหลักการไว้เฉพาะส่วนที่ 2 แต่สำหรับหลักการในส่วนที่ 1 ของประเทศไทยได้ขาดหายไปเนื่องจากการตราพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ของประเทศไทยอยู่ในช่วงการพัฒนาหลักการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาตามลำดับเพื่อให้เป็นไปตามหลักสากลที่ได้รับการรับรองไว้

⁴⁹ องค์การสหประชาชาติประกาศรับรองสิทธิของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมโดยให้ความสำคัญที่จะได้นำผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมกลับเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมในทุกขั้นตอนตามปฏิญญาว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมจากอาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยมิชอบ (Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power)

ในระยะหลังทั่วโลกมีแนวคิดว่าระบบการดำเนินคดีของกระบวนการยุติธรรมถือว่ารัฐเป็นผู้เสียหายรูปแบบดังกล่าวจึงทำให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมถูกละเลยไปในกระบวนการยุติธรรมถูกละเลย ส่งผลให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิตามสมควร ต่อมา”

ในปฎิญาสาสกล่าวด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ การยกร่างกฎหมายในขณะนั้น จึงเป็นก้าวแรก ทำให้หลักการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์และไม่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล เพราะพระราชบัญญัติ ค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 หมายความว่า จะเยียวยา บรรเทาความเสียหายกับผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม เป็นสำคัญด้วยการกำหนดให้มีการจ่ายค่าตอบแทน ซึ่งหมายถึง เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดที่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมมีสิทธิได้รับ เพื่อตอบแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นจากหรือเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น เครื่องมือทาง กฎหมายดังกล่าวจึงไม่เอื้อหรือไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการที่จะคุ้มครองสิทธิ ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม

3. การคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมเนื่องจากคำสั่งไม่ฟ้อง คดีอาญาของพนักงานอัยการ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546

พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ได้มีเจตนารมณ์ที่ แท้จริงเพียงเพื่อผลแห่งการค้นหาความจริง และผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้มีเครื่องมือในการให้ความปลอดภัยแก่พยาน หรือผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม เพื่อให้มาทำหน้าที่บอกเล่าความจริงให้พนักงาน สอบสวน หรือ พนักงานอัยการ หรือ ศาลได้รับทราบ เพื่อที่จะนำข้อเท็จจริงมาปรับเข้า ข้อกฎหมายในการพิจารณาลงโทษผู้กระทำผิดเป็นสำคัญ หาได้มีเจตนารมณ์ในการที่จะ คุ้มครองสิทธิผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม⁵⁰ ซึ่งถูกอ้างเป็นพยานโดยตรงไม่ กฎหมาย จึงไม่ปรากฏมาตรการใด ๆ ในการกำหนดสิทธิผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมเพิ่มเติม

⁵⁰ พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546 มาตรา 3 บัญญัติว่า “พยาน” หมายความว่า พยานบุคคลซึ่งจะมาให้ หรือได้ให้ข้อเท็จจริง ต่อพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจ สอบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา หรือศาลในการดำเนินคดีอาญา รวมทั้ง ผู้ชำนาญการพิเศษ แต่มีให้หมายความรวมถึงจำเลยที่อ้างตนเองเป็นพยาน” ซึ่งเมื่อผู้เสียหายหรือเหยื่อ อาชญากรรมหรือเหยื่ออาชญากรรมถูกอ้างเป็นพยานจึงถือเป็นพยานตามกฎหมายด้วย

นอกเหนือจากการคุ้มครองให้ได้รับความปลอดภัยเพื่อไปเบิกความต่อศาลเท่านั้นและเมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องผู้ต้องหาแล้ว ทางคดีย่อมไม่มีเหตุจำเป็นที่ต้องให้ความคุ้มครองพยานต่อไปหากมีการดำเนินการคุ้มครองพยานมาในชั้นสอบสวนหรือในชั้นการพิจารณาสั่งคดีของอัยการมาก่อนนี้ หน่วยงานที่ทำหน้าที่คุ้มครองพยานอาจยกเหตุขึ้นเพื่อให้การคุ้มครองพยานเป็นอันสิ้นสุดลง เพราะไม่มีกรณีที่พยานจะต้องมาให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานสอบสวน อัยการ หรือศาลอีกต่อไปเนื่องจากไม่มีการนำคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาล ซึ่งหากภายหลังผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมได้ไปฟ้องคดีเอง และมีกรณีที่พยานอาจไม่ได้รับความปลอดภัย อาจร้องขอให้มีการคุ้มครองพยานก็ได้ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจจัดให้พยานผู้นั้นอยู่ในความคุ้มครองอีกก็ได้ ซึ่งในทางปฏิบัติ หน่วยงานคุ้มครองพยานจะไม่ให้ความคุ้มครอง

4. การคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมเนื่องจากคำสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการตาม พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 และ พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558

การคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมเนื่องจากคำสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการ ในการจะใช้สิทธิขอเอกสารหลักฐานสำนวนการสอบสวนคดีอาญาจากพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการมีเพียงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่กำหนดสิทธิของผู้เสียหาย ผู้ต้องหาและผู้มีส่วนได้เสียไว้ชัดเจนโดยบัญญัติไว้ใน มาตรา 241⁵¹ ว่า ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมจะขอคัดสำเนา

⁵¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 241 บัญญัติว่า “...ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมหรือจำเลยในคดีอาญาย่อมมีสิทธิตรวจหรือคัดสำเนาคำให้การของตนในชั้นสอบสวนหรือเอกสารประกอบคำให้การของตน เมื่อพนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องคดีต่อศาลแล้ว ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในคดีอาญาที่พนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องแล้ว ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมผู้ต้องหาหรือผู้มีส่วนได้เสีย ย่อมมีสิทธิขอทราบสรุปพยานหลักฐานพร้อมความเห็นของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการสั่งคดี ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

คำให้การของตนหรือเอกสารประกอบคำให้การ ขอรบสรุปรายงานหลักฐานพร้อมด้วยความเห็นของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการสั่งคดีได้เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องแล้ว ซึ่งต่อมาได้มีการนำเอาหลักการดังกล่าวไปบัญญัติไว้ใน มาตรา 146 วรรคสอง⁵² แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ขณะเดียวกัน

สำหรับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ซึ่งถือเป็นกฎหมายกลางฉบับหนึ่ง ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมที่มีความประสงค์จะขอเอกสาร หรือรายงานหลักฐานหรือข้อมูลอื่นในสำนวนการสอบสวน แต่กฎหมายฉบับดังกล่าวมีปัญหาทางกฎหมายหลายประการในการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม อาทิ ปัญหาความไม่ชัดเจนค่านิยามของคำว่า “ข้อมูลข่าวสาร” การเปิดเผย “สำนวนการสอบสวน” ซึ่งเป็นความลับจะกระทำมิได้ เป็นต้น แม้ว่าคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารจะมีอำนาจให้เปิดเผยตามกฎหมาย แต่ในทางปฏิบัติก็จะเปิดเผยเฉพาะบางส่วนและการเปิดเผยจะต้องไม่ทำให้การบังคับใช้กฎหมายเสื่อมประสิทธิภาพ⁵³ รวมทั้ง ยังคงเป็นหน้าที่ของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมที่จะต้องใช้

⁵² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 146 วรรคสอง “เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องแล้ว ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือผู้มีส่วนได้เสียมีสิทธิร้องขอต่อพนักงานอัยการเพื่อขอรบสรุปรายงานหลักฐานพร้อมความเห็นของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการสั่งคดี ทั้งนี้ ภายในกำหนดอายุความฟ้องร้อง”

⁵³ คำวินิจฉัยคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร สาขาสังคม การบริหารราชการแผ่นดิน และการบังคับใช้กฎหมาย ที่ สค71/2559 ที่วินิจฉัยโดยสรุปว่า คณะกรรมการมีความเห็นตามความเห็นของ สก.เมืองสุพรรณบุรีว่าเอกสาร (1) รายงานประจำวันเกี่ยวกับการรับแจ้งคดีอาญา (2) เอกสารการร้องทุกข์กล่าวโทษของนาย...ลงวันที่ 6 พฤษภาคม 2558 (3) บันทึกการตรวจสำนวนการสอบสวน (4) บันทึกการตรวจสำนวนเป็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการ ดำเนินคดีอาญาที่ยังไม่เสร็จสิ้น การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารดังกล่าวจึงอาจทำให้การบังคับใช้กฎหมาย เสื่อมประสิทธิภาพหรือไม่อาจสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ได้ ตามมาตรา 15(2) แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 การที่สถานีตำรวจภูธรเมืองสุพรรณบุรีปฏิเสธการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารดังกล่าวนั้นชอบแล้ว”

สิทธิในการเรียกร้อง แสวงหาเอาเอง ไม่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของฝ่ายรัฐที่จะต้องให้ความคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมตามมาตรฐานสากล

และเมื่อไม่นานมานี้รัฐได้ตราพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 ขึ้นมาโดยมีความมุ่งหวังว่าจะเป็นเครื่องมืออันสำคัญของรัฐที่จะสามารถช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี ให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้อย่างทั่วถึงเสมอภาค และเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำของประชาชน มุ่งหมายเพื่อจะช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดีการขอลปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนการให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน ขณะเดียวกันกลับไม่บัญญัติการช่วยเหลือผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในกรณีที่พนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้อง ไม่ว่าจะเป็น เงินค่าจ้าง หนี้ค่าความ ค่าฤชาธรรมเนียม หรือค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดีเพราะย่อมมีผลต่อการตีความทางกฎหมายว่าผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมจะขอรับความช่วยเหลือในการดำเนินคดีได้อย่างไรเมื่อพนักงานอัยการ ซึ่งเป็นตัวแทนของรัฐได้มีการทำหน้าที่ของรัฐไปโดยสมบูรณ์ตามระบบกฎหมายแล้ว

บทส่งท้าย

ดังนั้น เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมเนื่องจากคำสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการของประเทศไทย กับการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมกฎหมายในต่างประเทศแล้ว เห็นว่า หากมีการนำเนื้อหาในบทบัญญัติแห่งกฎหมายและแนวคิดเกี่ยวกับการทบทวนคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการของประเทศต่าง ๆ มาปรับใช้และพัฒนากฎหมายให้มีประสิทธิภาพจะถือว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมสำหรับระบบการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

ผู้เขียนเห็นว่า ควรมีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมเนื่องจากคำสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการ โดยนำปัญหาแต่ละส่วนของ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระราชบัญญัติคำต่อบทแทน

ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546 พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 มากร่างกฎหมายขึ้นใหม่ 1 ฉบับ มาปรับใช้และพัฒนากฎหมายให้มีประสิทธิภาพจะถือว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมสำหรับระบบการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยโดยเนื้อหาทางกฎหมายเสนอให้มีมาตรการทางกฎหมายเพื่อกำหนดให้มีคณะกรรมการขึ้นมา 1 คณะ ในชื่อ “คณะกรรมการการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมอันเนื่องจากรัฐยุติการดำเนินคดีอาญาผู้ต้องหา” หรือเรียกโดยย่อว่า “คณะกรรมการ ค.ก.ร.” ซึ่งควรจะต้องประกอบไปด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงยุติธรรม เป็นรองประธานกรรมการ ผู้แทนกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้แทนกรมสอบสวนคดีพิเศษ ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด ผู้แทนสภานายความ และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์เป็นที่ประจักษ์ในด้านการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมจำนวน 6 คน และในจำนวนนี้ต้องมีบุคคลซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านการสืบสวนสอบสวน ด้านนิติวิทยาศาสตร์ ด้านการฟ้องคดีอาญา ด้านการพิจารณาคดีอาญา เป็นที่ประจักษ์ อย่างน้อยด้านละหนึ่งคนเป็นกรรมการโดยกำหนดให้มีคุณสมบัติและอำนาจหน้าที่ ดังนี้

คุณสมบัติของคณะกรรมการ

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จะต้องมีความสมบัตินี้และไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- (1) มีสัญชาติไทย
- (2) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์
- (3) ไม่เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต
- (4) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(5) ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น กรรมการหรือผู้ดำรงตำแหน่งบริหารในพรรคการเมือง ที่ปรึกษาพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง

(6) ไม่เป็นผู้อยู่ในระหว่างถูกสั่งพักราชการหรือถูกพักงาน หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการหรือออกจากงานไว้ก่อน

(7) ไม่เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเพราะกระทำผิดวินัย

(8) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(9) ไม่เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เพราะร่ำรวยผิดปกติ

โดยกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้รัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการขึ้นใหม่ ภายใน 60 วัน ในระหว่างที่ยังมิได้มีการแต่งตั้งกรรมการขึ้นใหม่ ให้กรรมการที่พ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้นอยู่ในตำแหน่งเพื่อดำเนินงานต่อไปจนกว่ากรรมการที่ได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่ที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกิน 2 วาระไม่ได้ ถ้าในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระให้คณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการเท่าที่เหลืออยู่ และให้ดำเนินการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนตำแหน่งที่ว่างภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ตำแหน่งว่างลง และให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ

กำหนดให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) พิจารณาคำร้องขอช่วยเหลือของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมเพื่อมีมติเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องของพนักงานอัยการในการคุ้มครองสิทธิ

ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม อันเนื่องจากรัฐปฏิเสธการดำเนินคดีผู้กระทำผิดเมื่อผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมยื่นคำร้องขอช่วยเหลือ

(2) ออกระเบียบต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้

(3) แต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อปฏิบัติการตามที่คณะกรรมการมอบหมายโดยให้ครอบคลุมการปฏิบัติหน้าที่ทุกจังหวัด

(4) กำกับดูแล ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

(5) พิจารณาให้ความเห็นชอบรายงานประจำปี

(6) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการหรือตามที่รัฐมนตรีมอบหมาย

ทั้งนี้ ผู้เขียนเชื่อว่า การยกร่างกฎหมายโดยกำหนดให้มี “คณะกรรมการการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม อันเนื่องจากรัฐยุติการดำเนินคดีอาญาผู้ต้องหา” เพื่อทำหน้าที่ในการทบทวนคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ ย่อมจะสามารถพัฒนาระบบการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมเนื่องจากคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องผู้ต้องหาของพนักงานอัยการในประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมระบบการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในภาพรวมเพื่อเป็นการพัฒนากฎหมายในการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมให้มีความยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการวินิจฉัยทบทวนเกี่ยวกับการดำเนินคดี (Prosecution Committee Act หรือ Prosecution Review Board Act)

คณิต ฒ นคร. (2552). ปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญา สะท้อนทิศทางการพัฒนากระบวนการยุติธรรมไทย. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

- คำวินิจฉัยคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร สาขาสังคม การบริหาร
ราชการแผ่นดินและการบังคับใช้กฎหมาย ที่ สค71/2559
- ประมวลกฎหมายพิจารณาความอาญาของสาธารณรัฐโครเอเชีย (The Croatian Code on
Criminal Procedure หรือ Zakonokaznenompostupku: ZKP)
- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (Code de procedure penale: CPP)
- ประมวลกฎหมายสหรัฐอเมริกา 18 (U.S. Code)
- พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540
- พระราชบัญญัติความรุนแรงในครอบครัว อาชญากรรมและผู้เสียหายหรือเหยื่อ
อาชญากรรม ค.ศ.2004 (Domestic Violence, Crime and Victims Act
2004) ของ สหราชอาณาจักร
- พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พุทธศักราช 2546
- มานะ เผาะช่วย. (2556). ระบบการดำเนินคดีในชั้นเจ้าพนักงาน : ศึกษาเปรียบเทียบ
ระบบประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศส และประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาตรี
บัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
- สุรวุฒิ ริงไสย์. (2560). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายหรือ
เหยื่ออาชญากรรมเนื่องจากคำสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการ.
วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี.

